

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Державний природознавчий музей
Львівське відділення Українського
ентомологічного товариства**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ВИВЧЕННЯ ЕНТОМОФАУНИ
ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ**

**Тези доповідей науково-практичної конференції
XVI Львівська ентомологічна школа**

Львів — 2022

УДК 595.7

Науково-практична конференція XVI Львівська ентомологічна школа проводиться відповідно до плану роботи Державного природознавчого музею НАН України

Друкується за рішенням вченої ради Державного природознавчого музею НАН України

Редакційна колегія:

Т. П. Яницький, кандидат біологічних наук, директор ДПМ НАНУ — голова ред. кол.

В. Б. Різун, кандидат біологічних наук, с.н.с. — заст. голови ред. кол.

Г. В. Середюк, кандидат біологічних наук — відповідальний редактор

Г. Г. Гуштан, кандидат біологічних наук

К. В. Гуштан, кандидат біологічних наук

Актуальні проблеми вивчення ентомофауни західного регіону України: збірник тез науково-практичної конференції (Львів, 25 жовтня 2022 р.). — Львів: Державний природознавчий музей НАН України, 2022. — 42 с. [Електронне видання]

Збірник містить тези виступів учасників науково-практичної конференції XVI Львівська ентомологічна школа «Актуальні проблеми вивчення ентомофауни західного регіону України», що відбулася в Державному природознавчому музеї НАН України 25 жовтня 2022 р.

Тези присвячено актуальним питанням вивчення стану різноманіття ентомофауни та багаторічним змінам його складу, раритетній складовій регіональної ентомобіоти, адвентивним видам та особливостям їхнього входження у склад регіональної біоти, проблемам охорони рідкісних і зникаючих видів тощо.

УДК 595.7

Матеріали подано в авторській редакції, за достовірність фактів, цитат, посилань на джерела та вживання назв документів, власних імен тощо відповідають автори публікацій.

ЗМІСТ

Голіней Г. М., Бортник Х. В., Прокоп'як М. З. Родина Бражники (Sphingidae) у ентомологічних колекціях Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка	5
Гринюк П. М. Нова знахідка зеленотілки північної <i>Somatochlora arctica</i> (Zetterstedt, 1840) (Odonata, Corduliidae) у Рівненській області	7
Гусар М. А. До питання дослідження жуків-блистянок (Coleoptera, Nitidulidae) фауни Закарпаття та прилеглих територій	8
Гуштан Г. Г., Гуштан К. В. До таксономічної структури панцирних кліщів (Acari: Oribatida) Київської височинної лісостепової області	9
Довганюк І. Я. Результати досліджень твердокрилих на лучно-степових ділянках національного природного парку "Кременецькі гори"	11
Дорошенко О. В., Назарук К. М. Видовий склад мірмекофауни (Hymenoptera, Formicidae) парків м. Львова та зміни у поведінці мурах протягом осіннього та весняного періодів	12
Жебіна Т. В., Чумак В. О. Попередній огляд родини попелиць (Hemiptera, Aphididae) Ужанського національного природного парку	14
Жовнерчук О. В., Дудинська А. Т. Ревізія колекційних матеріалів тетраніхових кліщів (Acari, Tetranychoida) Закарпаття	18
Заморока А. М. Скрипунові включені IV видання Червоної книги України — аналіз даних	19
Калюжна М. О. До вивчення їздців-еуфорин (Hymenoptera, Braconidae, Euphorinae) фауни України	22
Коваль Н. П. Порівняльна характеристика угруповань твердокрилих комах (Insecta: Coleoptera) гірських масивів Явірник і Стінка Полонинського хребта Українських Карпат	23
Кравець Н. Я., Шевчик Л. О. Перспективи вивчення впливу біоцидів на комах-запилювачів	25
Кульбанська І. М. Шкодочинна ентомофауна у туберкульозній патології <i>Fraxinus excelsior</i> L. у насадженнях Західного Поділля України	26
Мішустін Р. І. Лабубенієві гриби Laboulbeniomycetes (Ascomycota) жуків родини Staphylinidae	27
Питель-Гута С. Р. Представники надродин (Vespoidea, Chrysidoidea, Apoidea: Spheciformes) Рівненського природного заповідника	28

ПЕРСПЕКТИВИ ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ БІОЦИДІВ НА КОМАХ-ЗАПИЛЮВАЧІВ

КРАВЕЦЬ Н. Я.¹, ШЕВЧИК Л. О.²

1 - Тернопільський національний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського, e-mail: kravetc@i.ua,

2 - Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка,
e-mail: shevchyk@chem-bio.com.ua

У сучасному аграрному виробництві, без сумніву, найбільш екологічно-безпечними є біологічні методи боротьби з комахами-шкідниками. Власне тому протягом останніх десяти років зросло використання природних біоцидів як екологічно чистої альтернативи хімічному контролю шкідників у сільськогосподарському виробництві. В той час як широке використання хімічних інсектицидів призводить до забруднення екологічних систем та чинить негативний вплив на тварин.

З понад 20 000 описаних у світі видів бджіл (Hymenoptera, Apoidea, Anthophila) лише невелика частина використовується для запилення сільськогосподарських культур. Серед основних запилювачів чільне місце займають бджоли, а саме західна медоносна бджола, деякі джмелі та види бджіл без жала (меліпоніни). В той же час не можна недооцінювати і значення таких запилювачів як жуки та двокрилі.

Враховуючи ключову роль медоносних бджіл у агроекосистемах, оцінку ризиків впливу хімічних препаратів на них, розширення сфери використання біоцидів, має вирішальне значення для забезпечення екологізації сільського господарства. Щоб мінімізувати потенційні ризики для навколишнього середовища, пов'язані з ентомопатогенними грибами і бактеріями продовольча та сільськогосподарська організація (FAO) створила Міжнародні стандарти фітосанітарних заходів №3, включаючи необхідність проведення оцінки ризику для нецільових організмів. Проте більшість оцінок впливу біопестицидів зосереджено на медоносній бджолі *Apis mellifera*, тоді як на інших перетинчастокрилих, жуків, метеликів та двокрилих даних отримано набагато менше.

В Україні найчастіше для боротьби з комахами-шкідниками використовують інсектициди на основі хімічних речовин. Для хімічних препаратів, дозволених в Україні, розроблена класифікація щодо впливу на бджіл, серед яких 427 є високонебезпечні, 15 середньонебезпечні, 62 малонебезпечні. Вплив на бджіл 345 із них уточнюється. Тож впровадження біоцидів на основі мікроорганізмів є актуальним. Проте, важливо розуміти можливі взаємодії між біоагентами та запилювачами, тут поки що існує суттєва прогалина.

Метою роботи — привернути увагу до оцінки впливу біоцидів на комах-запилювачів, що використовуються у сільському господарстві.

Основний шлях зараження комах патогенними грибами, бактеріями проходить через кутикулу, коли комахи безпосередньо контактують з грибовими конідіями чи бактеріями. Хоча можливе потрапляння препарату орально або через інші отвори тіла. Оскільки на полях сільськогосподарських культур застосовуються значні кількості біоагентів для комах шкідників, нецільові комахи, а саме комахи-запилювачі, можуть піддаватися прямому впливу спор грибів та бактерій під час застосування або опосередковано під час контакту із ураженим листям, забрудненим ґрунтом або під час пошуку їжі (збір нектару та пилку). Тому розуміння потенційних наслідків, які можуть спричинити біоагенти на рівні виду чи групи комах-антофілів, має важливе значення для належної розробки регулювання та використання біоцидів у боротьбі зі шкідниками.

На сьогодні в Україні запатентовано біоцид «Бактофунгін-Іс» та встановлено його корисний вплив на ріст с/г рослин. Проте даних щодо оцінки його впливу на комах не оприлюднено. У свою чергу, це пробуджує інтерес науковців до проблеми та стимулює дослідження, щодо оцінки ризику препаратів біологічного походження (в тому числі на основі грибів) на летальні і напівлетальні наслідки впливу як для медоносної бджоли, так і для інших комах-запилювачів.

Оскільки більшість опублікованих досліджень стосуються виключно західної медоносної бджоли, потенційний вплив грибів на інші види роду *Apis* та на диких комах потребує подальшого вивчення. Що стосується бджоли медоносної західної (як представника соціальних комах) на сьогодні назріла необхідність оцінки пестицидного ризику не стільки для окремої особини, скільки для колонії загалом.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ЕНТОМОФАУНИ
ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ**

*Тези доповідей науково-практичної конференції
XVI Львівська ентомологічна школа*

(електронне видання)

Верстка: Різун В. Б.
Обкладинка, дизайн: Середюк Г. В.
Фото на обкладинці: Середюк Г. В.